

In Memoriam H. van Vloten



Met het heengaan op 15 oktober 1964 op 69-jarige leeftijd van dr H. van Vloten, is er een grote leegte ontstaan in onze bosbouwwereld. In velerlei opzichten centrale figuur, vraagbaak en steun voor ons bosbouwers en voor de Nederlandse bosbouw; anderen zullen hem moeten vervangen en zijn werk moeten voortzetten. In het artikel dat ik met zijn afscheid van het Bosbouwproefstation (januari-nummer 1961) schreef heb ik reeds uitvoerig zijn levensloop geschetst; helaas zijn hem daarna slechts weinig jaren gegeven om zijn werkkraft verder in te zetten voor het werk dat hem lief was.

Rustig maar gestaag voortwerkend aan zijn taak, ingewijd op Nederland, maar voor de wetenschap contacten leggend over de hele wereld, is van Vloten tot een enige figuur in onze bosbouwwereld gegroeid. Door zijn innemend karakter, overal welwillend ontvangen, overal gewaardeerd, overal medewerking vindend, heeft hij zijn weg kunnen gaan als geen ander.

Anderen gaan in dit tijdschrift nader op de meer persoonlijke eigenschappen van van Vloten in. De vice-voorzitter heeft hem in onze najaarsvergadering herdacht in zijn rede, die hierachter is opgenomen; ook van de zijde van de

Nederlandse Vereniging van Boseigenaren zijn aan hem woorden gewijd. Laten we daarom thans een schets proberen te geven van zijn werk.

Van Vloten was uitgesproken biologisch geïnteresseerd. Al heel vroeg zien we hem, naast zijn belangstelling getoond voor de bosbouw, toegewijd lid van de Nederlandse Botanische Vereniging en spoedig daarna ook van de Plantenziektkundige Vereniging. Uit die tijd dateert zijn belangstelling voor de symbiose, het mycorrhiza-probleem, waarvoor hij in 1961 nog een inleiding voor de Botanische Vereniging heeft gehouden. In zijn loopbaan bij het voormalige Rijksbosbouwproefstation vond hij geen bevrediging voor deze belangstelling. Uit het hiernavolgende overzicht van zijn geschriften moge blijken, dat hij op dat proefstation weliswaar enkele belangwekkende onderzoeken deed, maar daarna zien wij pas hoe hij zich geheel kon geven aan de studie van de ziekten van het bos, waaraan in die tijd veel te weinig werd gedaan. Trouwens, het overlijden van zijn vader in 1925 had hem kort te voren bosbeheerder gemaakt over het familiebezit bij Nunspeet, waardoor hij zelf belanghebbend werd bij een gezond bos en in zijn eigen bos ook veel waarnemingen kon verrichten.

Bijna 20 jaren lang heeft hij als wetenschappelijk onderzoeker gewerkt. Hij was dan ook „de” Nederlandse deskundige op dit gebied geworden en op alle excursies die wij met de Nederlandse Bosbouw Vereniging maakten en ook op de vergaderingen, was hij het altijd die elke vragensteller inzake bospathologie bescheid kon geven. Aanvankelijk had vooral de douglas zijn bijzondere belangstelling. De ziekten van deze waardevolle houtsoort waren hem volledig bekend, zo bestudeerde hij eerst *Rhabdocline*, op welke studie hij in 1932 promoveerde en enige jaren later bracht hij ons in kennis met *Phaeocryptopus*. Vooral is het belangrijk, dat hij toen ook speciaal zijn aandacht vestigde op *Fomes annosus*, waarvoor hij later, meer in het bijzonder in zijn proefstation-tijd, internationaal de belangstelling heeft gewekt en een prachtige samenwerking tot stand heeft gebracht. In 1954 belegde hij, als voorzitter van Sectie 24 van de I.U.F.R.O. (Internationale Organisatie van Bosbouwproefstations), te Wageningen de „Special Conference on Root- and Butt-Rots of Forest Trees by *Fomes annosus*”, waarvan hij zelf het verslag uitgaf. Niet alleen Noordwestelijk Europa, maar ook Canada en de Verenigde Staten waren hier vertegenwoordigd. In 1960 had een grotere conferentie plaats in het noorden van Schotland, met uitgebreide excursies. Daarna droeg hij in hetzelfde jaar op het Wereld Bosbouw Congres te Seattle, waar hij hoofd van de Nederlandse delegatie was, de waarschuwing voor het gevaar van het wortelrot voor de bosbouw weer verder uit.

Toen de populierenteelt intensiever werd aangepakt, na de studies van Houtzagers om de verschillende klonen te onderscheiden, begon van Vloten de populierenschorsbrand en andere ziekten, vooral de roesten, van deze houtsoort te onderzoeken. Ook ziekten als de Weymouthroest en de iepenziekte — als medewerker en lid van het Iepenizekte-Comité — brachten, na de kennis van de douglas-ziekten, zijn belangstelling steeds meer naar het grote probleem van de herkomst en het zoeken naar verschillen in virulentie van de schimmels en naar de meer resistente vormen der houtsoorten, welk laatste onderzoek mede moet leiden tot de gewenste selectie en veredeling. Wij zien hem dan ook bij herhaling optreden als spreker over „Tree diseases in relation to provenance”. Trouwens dadelijk na de oprichting van het proefstation kwam hij in het bestuur van de Vereniging W.H.G. en, ook weer na Houtzagers,

in het N.A.K.B.-bestuur en tevens als voorzitter in de Adviescommissie voor loof- en naaldhout van die instelling. Ook maakte hij terstond deel uit van de Commissie tot selectie en veredeling van de groveden (1946), voorloper van de Stichting Verbetering Houtopstanden (1954).

Als directeur van het Bosbouwproefstation moest hij voor alle facetten van de bosbouw een plaats inruimen. Zijn rechtstreekse belangstelling bleef weliswaar op de ziekten en de resistentie gericht, ook al moest hij al spoedig het onderzoek bij gebrek aan tijd gedeeltelijk of geheel aan zijn medewerkers overdragen. Daarnaast boeiden hem echter ook alle andere onderwerpen de bosbouw betreffende, zoals de teelt, het produkt hout, de arbeid en de opleiding van het personeel. Hij was zelf ook werkgever en uit dat oogpunt bereid tot het voorzitterschap van de Commissie Onderzoek Rationalisatie van de Bosarbeid (de C.O.R.B. van het proefstation) en tot het lidmaatschap van het bestuur van de Stichting Bosbouw Praktijk Onderwijs (1955).

De verschillende afdelingen van het Bosbouwproefstation en het werk aldaar, heb ik reeds uitvoerig geschetst toen het proefstation 10 jaren bestond (decembernummer 1957). Aanvankelijk had hij zelf de leiding van de afdelingen pathologie en van die van het selectie- en veredelingswerk. En zoals uit het voorgaande is gebleken, kreeg hij daardoor al spoedig op dit gebied een algemeen internationale taak. Zo werd hij, naast deelnemer aan de Internationale Botanische Congressen (Stockholm 1950, Parijs 1954, Montreal 1959 en Edinburgh 1964), waarop hij zelf al dadelijk sprak over het noodzakelijk in acht te nemen verband tussen ziekte en selectie, uit de aard van de zaak ook ijverig medewerker aan de I.U.F.R.O.-congressen. Al spoedig zien we hem hier optreden in het bestuur (1949) en daardoor mede aan de jaarlijkse vergaderingen deelnemen. Op de Botanische congressen leidde hij tenslotte (1959) de „Forest Botany“-sectie. In de I.U.F.R.O. werd hij onder-voorzitter (1953) en gaf geregeld leiding aan sectie 24 „Forest Protection“.

In 1953 had hij bij uitzondering de leiding in sectie 22 bij een 3-daagse bespreking te Hórsholm in Denemarken van specialisten in bosboomveredeling. In een werkgroep „Populatie dynamiek“ van sectie 24 in Hannoversch-Münden (1954) hield hij een lezing over „Leiden und Freuden bei der Pathologischen Forschung“. Toen hij als voorzitter van sectie 24 in 1957 aftrad, kreeg hij zitting in een werkgroep „International Disease Resistance Studies“. Hij streefde er krachtig naar om de I.U.F.R.O. vrij te laten werken naast de F.A.O. (besluit in de I.U.F.R.O. te Oxford in 1956) en verdedigde zijn standpunt met succes in Florence en Rome. Hoezeer hij in zijn werk werd gewaardeerd moge blijken uit een speciale uitnodiging in Wageningen van het congres van de „European Association for Research on Plant Breeding“, waar hij sprak over „The development and organization of forest tree improvement in the Netherlands“ (in 1958 werd hij na Houtzagers, voorzitter van de Stichting Verbetering Houtopstanden tot zijn pensionering). Maar ook zijn benoeming tot erelid van de „Societas Forestalis Fenniae“ spreekt van een grote waardering uit de bosbouwwereld buiten onze landsgrenzen.

Een dergelijke ontwikkeling zien we bij de organisatie van de Populieren Congressen, die hij bijna alle bijwoonde. Als lid van de Nederlandse Nationale Populieren Commissie en voorzitter sedert 1957, werd hij al spoedig opgenomen in de Permanente Commissie van de Internationale Populieren Commissie. Hij was ook medewerker in de werkgroep „Poplar Diseases“ van de

Internationale Populieren Commissie en leidde een speciale Dothichiza-commissie (Breda 1957 en volgende jaren tot zijn pensionering). Dit jaar heeft hij nog als initiatiefnemer van het Regionale Congres van België, Duitsland en Nederland, hiervan alles geheel mee gemaakt.

Naast de voor één man toch een zeer veel aan activiteiten, vond hij nog tijd voor een zeer groot aantal buiten- en binnenlandse reizen die hij heeft ondernomen om all-round georiënteerd te zijn en te blijven.

Ook op het gebied van beleidsvoering en organisatie is hij verdienstelijk werkzaam geweest. Toen de bosbouw werd opgenomen in de P.B.O., ontstond er een nieuwe taak voor de Stichting voor de Landbouw in de vorm van de „Bosbouwcommissie”, later de „Hoofdafdeling Boschbouw”, waarbij van Vloten afgevaardigde was van de Nederlandse Bosbouw Vereniging (1945—1952). De vooraf ingestelde organisatie-commissie had drie werk-commissies; in twee daarvan had hij zitting. Hij was voorts voorzitter van een speciale commissie voor de voorlichting (1951—1953), voorzitter van een commissie voor het meten van hout (IMES 1950 en 1953—1956) en lid van de commissie Rationalisatie (1954—1959). Later bij de overgang naar het zelfstandige Bosschap (1954) heeft van Vloten zich uit de grote commissies teruggetrokken. Meer heeft hij nog gedaan voor de Nederlandse Vereniging van Bos-eigenaren (opgericht 14 augustus 1946), waarover, zoals ik reeds opmerkte, elders in dit nummer is geschreven.

Eindigen we thans bij ons zelf. Van onze Bosbouw Vereniging was hij een zeer actief lid en de ziel van vele commissies. Hij was onder-voorzitter van 1933—1938, voorzitter van 1942—1947 (zie verder ons gouden-jubileumnummer van oktober 1960 en zijn openingsredes van de verschillende vergaderingen*) en tenslotte weer voorzitter sedert voorjaar 1963. Ik had het grote genoegen 4 jaren lang zijn sekretaris te zijn in de tijd van de bevrijding. Heel wat werk moest er toen worden verzet om alles weer op gang te krijgen. Veel langer werkte ik met hem samen in de redactie van het tijdschrift (1947), waarin hij als voorzitter prof. te Wechel opvolgde. Ik ben altijd vol bewondering geweest voor het werk dat van Vloten daarvoor heeft gedaan in de tijd dat de gehele organisatorische opzet en de eerste ontwikkeling van het Bosbouwproefstation hem handen vol werk gaven. Altijd weer zette hij het tijdschrift in elkaar, vele jaren lang, totdat hij zóveel op reis was, dat hij blij was het aan mij te kunnen overlaten. Toch hadden we heel veel en regelmatig contact en ik mis thans met zeer velen wel heel erg mijn raadsman en vriend.

F. W. Burger.

*Ned. Bosbouw Tijdschrift 16 (7 en 11) 1943 (277 en 429), 17 (11) 1945 (293), 18 (6, 7 en 11) 1946 (121, 145 en 243), 19 (7, 11 en 12), 1947 (185, 303 en 335), 36 (8) 1964 (228).

GESCHRIFTEN VAN DR. H. VAN VLOTEN

Het dunnen in Nederlandsche bosschen van groveden. Oriënterend onderzoek in het Mastbosch te Breda. Meded. Rijksboschbouwproefstation I (2) 1923 (2—53). With summary.

Boschstatistiek. Tijdschr. Ned. Heidemij 38 (7) 1926 (201—210).

Verdere ontwikkeling van groveden in Nederland uit zaad van verschillende deelen van Europa. Meded. Rijksboschbouwproefstation III (1) 1927 (27—80). Mit Zusammenfassung.

Brunchorstia destruens Erikss. on Scots pine in Scotland. The Scottish Forestry Journal 43 (3) 1929 (157—158).

Aantasting van *Pseudotsuga taxifolia* Britt. (Douglasspar) door *Rhabdocline pseudotsugae* Sydow en *Chermes cooleyi* Gillette. Ned. Boschb. Tijdschr. 3 (9) 1930 (283—292).

Rhabdocline pseudotsugae Sydow, oorzaak eener ziekte van douglasspar. Dissertatie Wageningen, 1932 (1—168).

Een en ander over mycologie en boschbouw. Ned. Boschb. Tijdschr. 6 (1) 1933 (1—17).

Enkele opmerkingen over *Gilletteella cooleyi* Gillette. Ned. Bosb. Tijdschr. 6 (7) 1933 (240—242).

Wie wird die Rhabdoclineschütte der Douglasien verbreitet? Forstl. Wochenschr. Silva 23 (3) 1935 (17—19).

Waarnemingen over *Fomes annosus* Fr. Ned. Boschb. Tijdschr. 8 (9) 1935 (347—349).

Onderzoekingen over *Armillaria mellea* (Vahl) Quel. Samenvatting van een voordracht voor de Mycologische Vereniging. Fungus 8 (2) 1936 (20—23).

Een ziekte van den douglasspar (waarschijnlijk veroorzaakt door *Phaeocryptopus Gäumanni* (Rohde) Pet. (*Adelopus Gäumanni* (Rohde) Pet. (*Adelopus Gäumanni* (Rohde)). Ned. Boschb. Tijdschr. 11 (5) 1938 (196—202).

De ziekte van populieren veroorzaakt door *Dothichiza populea* Sacc. et Briard. Ned. Dendr. Ver. Jaarb. 13, 1938 (72—75).

Het onderzoek naar de vatbaarheid van populieren voor aantasting door *Dothichiza populea* Sacc. et Briard. Tijdschr. Ned. Heidemij 50 (3) 1938. (77—92), tevens als Meded. Inst. Phytopathologie nr 80 (alleen hierin een summary en lit. opgaven).

De betekenis van eenige ziekten van uit Noord-Amerika ingevoerde naaldhoutsoorten in ons land. Ned. Boschb. Tijdschr. 12 (12) 1939 (501—512).

Eenige bladaantastingen van populieren. Handboek voor de populierenteelt 1941 (194—198); zie 2e dr. 1960.

De aantasting van populieren door *Dothichiza populea* Sacc. et Briard. Handboek voor de populierenteelt 1941 (185—194); zie 2e dr. 1960.

Korte mededeeling over de proef met *Pinus strobus* van verschillende herkomst uit Noord-Amerika. Ned. Boschb. Tijdschr. 14 (7) 1941 (345—346).

Roest van populieren. Ned. Boschb. Tijdschr. 14 (7) 1941 (347—350).

Transport van conidiosporen van *Ophiostoma ulmi* (Buism.) Nannf. (Syn. *Ceratostomella ulmi* Buism.) door den sapstroom. Ref. Tijdschr. Plantenz. 48 (3) 1942 (89—94).

Fomes annosus Fr. in onderbeplantingen. Ned. Boschb. Tijdschr. 15 (7) 1942 (337—338).

Roest van populieren. Ned. Boschb. Tijdschr. 15 (7) 1942 (339).

Verschillen in virulentie bij *Nectria cinnabarina* (Tode) Fr. Tijdschr. Plantenz. 49, 1943 (163—171).

Is verrijking van de mycoflora mogelijk? Tijdschr. Plantenz. 50, 1944 (49—62).

Organisatie-commissie Boschbouw bij de Stichting voor den Landbouw. Ned. Boschb. Tijdschrift 18 (2) 1946 (44—45).

Over de ziekteverschijnselen van den Corsicaanschen den, die van 1940 tot 1943 de aandacht trokken. Ned. Boschb. Tijdschr. 18 (12) 1946 (281—284).

Bosbouwpolitiek. TNO Nieuws 2 (9) 1947 (218—219).

Natuurwetenschappelijk onderzoek ten behoeve van de bosbouw. TNO Nieuws 2 (12) 1947 (283—286).

De Nederlandse Bosstatistiek. Ned. Boschb. Tijdschr. 19 (9) 1947 (239—240).

De insterving van *Alnus glutinosa*. Ned. Boschb. Tijdschr. 19 (9) 1947 (261—263). Met S. J. Truter.

Zaadwinning uit vlezig vruchten met behulp van zoutzuur. Ned. Boschb. Tijdschr. 19 (11) 1947 (320—321).

Phomopsis pseudotsugae op Japanse lariks. Ned. Boschb. Tijdschr. 20 (3) 1948 (67—71).

Over de betekenis van de mycorrhiza bij onze houtsoorten. Ned. Boschb. Tijdschr.

20 (4) 1948 (108—120); 20 (10), 1948 (296—303).

Zaadwinning van bomen in eigen land. Ned. Boschb. Tijdschr. 20 (8) 1948 (241—242); 20 (9), 1948 (274).

19de Wetenschappelijke cursus 15—16 October 1948 (bezoek prof. Melin over mycorrhiza). Ned. Boschb. Tijdschr. 20 (11) 1948 (319—320).

Kruisingsproeven met rassen van *Melampsora larici-populina* Klehb. Tijdschr. Plantenz. 55, 1949 (196—209).

Het veredelingswerk begonnen. TNO Nieuws 4 (10) 1949 (334—339); Korte Meded. Bosbouwproefstation, 3, 1949.

De zorg voor goed zaad van groveden beschouwd naar aanleiding van een herkomstproef. Ned. Boschb. Tijdschr. 21 (1) 1949 (1—5); Korte Meded. Bosbouwproefstation, 1, 1949.

Het gouden jubileum van ons Staatsbosbeheer. Ned. Boschb. Tijdschr. 21 (9) 1949 (249—252).

Veredelen van houtige gewassen voor de bosbouw. Ned. Boschb. Tijdschr. 22 (3) 1950 (65—69).

Zaaien in de bosbouw. 17de Jb. 1948 en 1949 Ned. Dendrol. Ver., 1950 (59—65); Korte Meded. Bosbouwproefstation, 8, 1950.

De Sectie „Forest Botany” van het 7de Int. Botanische Congres te Stockholm. 12—20 juli 1950. Intern Reisrapport Bosbouwproefstation (1—10), alsmede Vakblad voor Biologen 30 (12) 1950 (224—227), waarachter ook is opgenomen:

Tree diseases in relation to provenance, tevens in Proc. 7th Int. Bot. Congress, Stockholm 1950 (304—305).

Het Bosbouwproefstation TNO. Wagenings Hogeschoolblad 8 (10) 1951 (118—119).

Drie jaren Bosbouwproefstation TNO. TNO Nieuws 6 (60) 1951 (113—117).

Evidence of host-parasite relations by experiments with *Phomopsis pseudotsugae* Wilson. Scottish Forestry 6 (2) 1952 (38—46).

Bedrijfsuitkomsten en het Bosbouwproefstation TNO. Ned. Boschb. Tijdschr. 24 (7/8) 1952 (175—178). Met J. van Soest.

Studies on the Discomycete genera *Crumenula* Not. and *Cenangium* F. Acta Botanica Neerlandica 2 (2) 1953 (226—241). Met J. Gremmen.

De Schotse hybride van Japanse lariks in Nederland. Ned. Boschb. Tijdschr. 26 (11) 1954 (340—343).

Jeugdgroei van nakomelingschappen uit Kruisingen van Leuce-populieren. TNO Nieuws 9 (6) 1954 (195—200); Korte Meded. Bosbouwproefstation, 22, 1954.

Het achtste Int. Bot. Congres te Parijs. Subsectie 13a. Algemene Bosbouwkunde. Vakblad Biologen 34 (10) 1954 (198—199).

Summary for discussion on Forest Protection. Comptes Rendus 11ème Congrès de l'Union Internationale des Instituts de Recherches Forestières. Firenze, 1954 (729—736).

Het Boschap in de pers. Ned. Boschb. Tijdschr. 27 (2) 1955 (27—28).

The development and organization of forest tree improvement in the Netherlands. Euphytica 6 (1) 1957 (14—17).

Resistentie-onderzoek als onderdeel van de veredeling van bosbomen. Ned. Bosb. Tijdschr. 29 (4) 1957 (91—95).

Ziekten en plagen van de douglas. Ned. Bosb. Tijdschr. 30 (5) 1958 (145—149).

Roest en schorsbrand als bedreiging van de teelt van populier. Ned. Bosb. Tijdschr. 30 (9) 1958 (261—273); 30 (10) 1958 (289); Korte Meded. Bosbouwproefstation, 37, 1958. Met H. A. van der Meiden.

De Stichting Bosbouwproefstation „De Dorschkamp”, centrum van toegepast onderzoek voor de bosbouw in Nederland. TNO Nieuws 15 (3) 1960 (117—121).

Tiende zitting van de Internationale Populieren Commissie Venetië-Turijn. Ned. Bosb. Tijdschr. 32 (5—6) 1960 (220—234). (F. W. Burger, G. Hellinga en H. van Vloten).

Present and potential significance of root rots in intensive forest management. Vijfde Wereld Bosbouw Congres 1960 (1—7).

De aantasting van populieren door *Cryptodiaporthe populea* (Sacc.) Butin. (*Dothichiza populea* (Sacc. et Briard). Handboek voor de populierenteelt, 2e dr., 1960 (215—224); 1e druk zie 1941.

Enige bladaantastingen van populieren. Handboek voor de populierenteelt, 2 dr., 1960 (225—230); 1e dr. zie 1941.

In memoriam prof. dr. Johanna Westerdijk. Ned. Bosb. Tijdschr. 33 (12) 1961 (345).

Mycorrhizae bij bomen. Inleiding Kon. Ned. Botanische Vereniging, 14.10.1961.

Het Vijfde Wereld Bosbouw Congres; voorwoord ter inleiding. Ned. Bosb. Tijdschr. 34 (2) 1962 (41—42).

International Union of Forest Research Organizations (Naar aanleiding van het 13e Congres te Wenen 1961). Ned. Bosb. Tijdschr. 34 (8) 1962 (265—266).